

**Kyrkomötet
Organisationsutskottets betänkande 2024:2**

Begravningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas motionerna 2024:2, 2024:30 och 2024:52 som på olika sätt berör kyrkostyrelsens uppgift att svara för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten i Svenska kyrkan. Utskottet föreslår kyrkomötet att avslå samtliga motioner.

Till betänkandet finns sex reservationer, två särskilda yttranden och tre särskilda meningar.

Innehåll

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut	3
Motionernas förslag	3
Motion 2024:2 av Petter Nilsson m.fl., Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig	3
Motion 2024:30 av Sten Jansson m.fl., Intäkter från krematoriernas återvunna metaller	3
Motion 2024:52 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter	3
Bakgrund	3
Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning	3
Beredskap i begravningsverksamheten	5
Återvinning av metaller efter kremation	7
Begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund	8
Utskottets överväganden	10
Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig	10
Intäkter från krematoriernas återvunna metaller	10
Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter	11
Reservation 1	12
Reservation 2	12
Reservation 3	12
Reservation 4	12
Reservation 5	12
Reservation 6	12
Särskilt yttrande 1	13
Särskilt yttrande 2	13
Särskild mening 1	13
Särskild mening 2	13
Särskild mening 3	13

Kyrkomötet beslutar att

1. avslå motion 2024:2,
2. avslå motion 2024:30, punkt 1,
3. avslå motion 2024:30, punkt 2,
4. avslå motion 2024:52.

Motionernas förslag

Motion 2024:2 av Petter Nilsson m.fl., Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att genomföra en genomlysning av den nationella nivåns ekonomiska förutsättningar för att vid händelse av kris och krig möta upp och ge stöd till begravningsverksamheten utifrån dess resurs- och kompetensbehov.

Motion 2024:30 av Sten Jansson m.fl., Intäkter från krematoriernas återvunna metaller

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att

1. initiera en kontakt med regering och berört departement, Socialdepartementet, med förslaget att riksdagen ändrar begravningslagen (1990:1144) 5 kap. 6 § så att ersättningen från återvinning av metaller i samband med kremation tillförs huvudmännen för begravningsverksamheten,
2. verka för att en viss del av dessa intäkter destinerar till projekt med ändamål att smycka och försköna våra kyrkogårdar som en del av det offentliga rummet, med särskilt syfte att skapa miljöer utifrån ett barnperspektiv och barns existentiella frågor om liv och död.

Motion 2024:52 av Peter Weiderud och Klas Corbelius, Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter

Kyrkomötet beslutar att uppdra åt kyrkostyrelsen att utveckla metoder till stöd för det mångreligiösa ansvaret i begravningsväsendet, med särskilt fokus på att iordningställa muslimska gravplatser, erbjuda anpassade lokaler för begravningsgudstjänster och utveckla rutiner för att bättre tillmötesgå religiösa önskemål om skyndsamhet vid jordfästning.

Bakgrund

Allmänt om begravningsverksamheten och regleringen i lag och kyrkoordning

Regleringen i begravningslagen

Svenska kyrkans territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter har, med undantag för i Stockholms och Tranås kommuner, ansvaret för begravningsverksamheten i hela landet. Med kyrkliga samfälligheter avses här pastoraten samt den begravnings-samfällighet som enligt 2 kap. 10 a § kyrkoordningen får finnas i Göteborgs stift. Begravningshuvudmannen ansvarar för att anordna och hålla allmänna begravningsplatser för dem som är folkbokförda inom huvudmannens förvaltningsområde (1 kap. 1 § begravningslagen [1990:1144]).

Av 10 kap. 1 § begravningslagen framgår att länsstyrelsen utövar tillsyn över begravningsverksamheten. Länsstyrelsen har rätt att inspektera en verksamhet samt rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar och annat material som behövs för tillsynen. Om en huvudman inte fullgör sina skyldigheter får länsstyrelsen vid vite förelägga huvudmannen att fullgöra skyldigheterna (10 kap. 2 § begravningslagen).

Kyrkoordningsreglering

Församlingarna

I 2 kap. 3 § kyrkoordningen anges att föreskrifter om församlingens ansvar för begravningsverksamheten finns i begravningslagen. Av förarbetena till kyrkoordningen (CsSkr 1999:3) framgår att Svenska kyrkans centralstyrelse med detta velat markera ”att även begravningsverksamheten är en del av kyrkans uppgifter samtidigt som det görs klart att det är en allmänt samhällelig uppgift som staten har anförtrott kyrkan genom lagstiftning”.

Varje församling och pastorat som är huvudman för begravningsverksamheten ska genom beslut i kyrkofullmäktige fastställa riktlinjer för hur begravningsverksamheten ska vara utformad (2 kap. 6 a § kyrkoordningen).

Stiften

Det ingår i stiftets uppgifter att ha tillsyn över hur församlingarnas och pastoratens uppdrag som huvudman för begravningsverksamheten fullgörs (6 kap. 4 § och 57 kap. 1 § kyrkoordningen).

Den nationella nivån

Kyrkostyrelsen svarar för övergripande frågor avseende begravningsverksamheten (10 kap. 3 § andra stycket 10 kyrkoordningen). I sin skrivelse till kyrkomötet 2017 som innehöll förslaget till reglering av kyrkostyrelsens övergripande ansvar anförde kyrkostyrelsen att dess arbete med frågor relaterade till begravningsverksamheten naturligtvis måste utgå från de förutsättningar som gäller för den verksamheten. Kyrkostyrelsen, framhöll man, kan och vill naturligtvis inte inkräkta på huvudmännens i lag givna ansvar för begravningsverksamheten. Den primära uppgiften gällde i stället att bistå i gemensamma angelägenheter och att medverka till att lösa sådant som kan vara gemensamma problem.

Kyrkostyrelsen svarar idag för intressebevakning, information, rådgivning och utbildning i juridik, ekonomi och kulturarv. Vidare svarar man för kontakter med riksdag, regering, myndigheter, organisationer och andra nationella parter. Kyrkostyrelsen har därtill tagit ett ansvar gällande planering och samordning på krematorieområdet. På den nationella nivån finns också en nationell samordnare för begravningsverksamheten. Kyrkostyrelsen bedriver även arbete inom området krisberedskap i begravningsverksamheten, se nedan. Kyrkostyrelsens verksamhet finansieras idag i huvudsak av avgiften för gemensam verksamhet (kyrkoavgiften) och inte till någon del via begravningsavgiften.

Begravningsavgiften och kyrkoavgiften

Begravningsavgift

Den som är folkbokförd i Sverige ska, enligt 9 kap. 1 § begravningslagen betala en avgift för begravningsverksamheten. Begravningsavgiften baseras på den beskattningsbara förvärvsinkomsten och betalas i samband med inkomstskatten. Avgiften

ska betalas till begravningshuvudmännen inom Svenska kyrkan eller, för den som är folkbokförd i en kommun där kommunen är huvudman, till den kommunen (9 kap. 2 § begravningslagen). Av begravningslagen 9 kap. 6 § framgår vad huvudmännen får använda begravningsavgiften till, bland annat gravsättning, kremering, gravplats och vissa transporter.

Den enhetliga begravningsavgiftssatsen fastställs av Kammarkollegiet och baseras på huvudmännens beräknade kostnader för det följande beskattningsåret samt inkomst-uppgifter från Skatteverket.

Kyrkoavgift

Av 7 § lagen (1998:1591) om Svenska kyrkan framgår att den som tillhör Svenska kyrkan ska betala lokal och regional kyrkoavgift. Av 8 § samma lag framgår vidare att det är församlingen eller pastoratet som beslutar om den lokala avgiften samt stiftet som beslutar om den regionala avgiften.

Det finns ingen nationell kyrkoavgift. Organen på kyrkans nationella nivå, däribland kyrkostyrelsen, finansierar i huvudsak i stället sin verksamhet genom den avgift för gemensam verksamhet som regleras i 44 kap. 3 §, första stycket, kyrkoordningen. Av nämnda bestämmelse framgår att församlingar och pastorat varje år ska betala en avgift om 7 öre per 100 kr av avgiftsunderlaget för gemensam verksamhet. Kyrkostyrelsen har ingen motsvarande möjlighet att ta ut en avgift från församlingarna från dessas begravningsavgiftsmedel vilket innebär att kyrkostyrelsens insatser på området begravningsverksamhet kommer att belasta enbart de kyrkotillhörigas avgifter.

Beredskap i begravningsverksamheten

Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar). Vid högsta beredskap är totalförsvaret all samhällsverksamhet som då ska bedrivas. Det civila försvaret är en förutsättning för att det militära försvaret ska kunna fullgöra sin huvuduppgift – att försvara Sverige mot ett väpnat angrepp. I civilförsvaret ingår begravningsverksamheten.

Regleringen i begravningslagen

Av 8 kap. 3 § begravningslagen framgår att en församling som är huvudman för begravningsverksamheten ska vidta de beredskapsförberedelser som behövs för denna verksamhet under höjd beredskap. Lagen innehåller också en särskild undantagsbestämmelse om gravsättning och kremering under krig (8 kap. 5 §) av innebörd att om Sverige är i krig, får stoftet efter en person vars död har orsakats av en krigsåtgärd eller en smittsam sjukdom gravsättas eller kremeras trots att vad som sägs i begravningslagen eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen inte kan iakttas. Vidare innehåller lagen en bestämmelse om huvudmännens skyldighet att lämna upplysningar m.m. i enlighet med 6 kap. 1 § andra stycket och 2 § lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap¹.

¹ De aktuella bestämmelserna i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap reglerar en skyldighet att till Totalförsvarets plikt- och prövningsverk respektive Migrationsverket lämna uppgifter om identitet, vistelseort, hälsotillstånd och liknande förhållanden beträffande krigsfångar och andra skyddade personer som är i Sveriges våld.

Försvarsberedningens rapport

Försvarsberedningen² lämnade 2023 till regeringen delrapporten *Kraftsamling – Inriktningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret* (Ds 2023:34) vilken innehåller dels förslag till övergripande ambition för hela totalförsvaret, dels förslag rörande det civila försvaret. I rapporten har försvarsberedningen bland annat adresserat frågor om begravningsverksamheten i kris och krig.

Försvarsberedningen konstaterar i rapporten att begravningsverksamheten är en samhällsviktig verksamhet som ska upprätthållas under höjd beredskap och krig och att Svenska kyrkan därmed har en viktig roll i totalförsvaret genom lagstadgade samhällsviktiga beredskapsskyldigheter (Ds 2023:34, sid 297 f.f.). Försvarsberedningen anför att begravningshuvudmännen måste ha beredskap för att i händelse av krig hantera mängden dödsoffer som ska begravas samt att länsstyrelser och kommuner ska inkludera behovet av en ökad kapacitet i begravningsverksamheten i samhällsplaneringen. Frågor som enligt Försvarsberedningen måste beaktas är bland annat tillgängliggörande av mer kyrkogårdsmark för begravingar och förberedandet av nödvändiga beslut för expropriering av mark, belastningen på krematorier och de särskilda krav på hanteringen av avlidna som ett krig ställer. I många av dessa områden menar Försvarsberedningen att de brister som finns idag bör åtgärdas inom ramen för det civila försvaret och att skyddsutrustning och utbildning bör tillhandahållas begravningshuvudmännen. Försvarsberedningen pekar på vikten av att hela kedjan från att någon avlider till att de gravsätts fungerar. Försvarsberedningen konstaterar vidare att planeringen av detta ställer avsevärt högre och förändrade krav jämfört med i fredstid men konstaterar att Svenska kyrkan har påbörjat ett arbete med detta. Försvarsberedningen betonar dock vikten av att detta sker skyndsamt. Försvarsberedningen anser slutligen att det bör tydliggöras var begravningsverksamheten sorteras in i strukturen för det civila försvaret.

Kyrkostyrelsens arbete med krisberedskapsfrågor relaterade till begravningsverksamheten

Kyrkostyrelsen ska leda och samordna Svenska kyrkans beredskap. I all krisberedskapsverksamhet kan självklart också begravningsverksamheten beröras. Inom området krisberedskap i begravningsverksamheten arbetar kyrkostyrelsen med bland annat påverkansarbete för att synliggöra begravningsverksamheten i beredskapssammanhanget. Kyrkostyrelsen har som ett led i detta arbete fört aktiv dialog med Försvarsdepartementet, Försvarsberedningen, Socialstyrelsen och MSB om begravningsverksamheten i händelse av kris och krig med syftet att säkerställa att begravningshuvudmännens uppdrag är känt och ska inkluderas i samhällets beredskapsplanering och samordning.

Kyrkostyrelsen har också initierat och deltagit i samarbeten med Försvarsmakten m.fl. myndigheter i syfte att klarlägga myndigheternas och huvudmännens olika roller och uppdrag så att kedjan kring omhändertagandet av avlidna ska kunna fungera även i kris eller krig.

På fältprostens initiativ och tillsammans med bland annat några stift har utarbetats ett antal rekommendationer för beredskapsarbetet hos begravningshuvudmännen. För att konkretisera dessa rekommendationer har Linköpings stift, med bistånd av kyrkostyrelsen, tagit fram ett antal mallar för krisberedskap i begravningsverksamheten.

² Försvarsberedningen utgör ett forum för konsultationer mellan regeringen och representanter för de politiska partierna i riksdagen. Med utgångspunkt i bland annat försvarsberedningens rapporter utformar regeringen sina förslag till riksdagen.

Kyrkostyrelsen arbetar också i två stiftsnätverk, ett för krisberedskap och ett för begravning vilka haft ett första gemensamt möte under våren 2024.

O 2024:2

Även den nu beskrivna verksamheten finansieras för kyrkostyrelsens del idag av avgiften för gemensam verksamhet (kyrkoavgiften) och inte till någon del via begravningsavgiften.

Återvinning av metaller efter kremation

Allmänt

Fram till den 31 december 2015 gällde att de metalldelar som inte förbränts och som inte fått plats i urnan skulle förstöras eller gravsättas på en allmän begravningsplats av innehavaren av krematoriet. Denna reglering syftade i första hand till att förhindra tillgrepp och handel med ädelmetaller (se prop. 2015/16:95 s. 11 samt prop. 1990/91:10 s. 51 f och s. 97).

Starka miljömässiga skäl samt regleringen kring avfall drev på för en förändring i begravningslagen varigenom återvinning premierades framför bortskaffande. Utifrån att begreppet återvinning enligt den tidigare avfallsförordningen (2011:927) omfattade bl.a. förberedelse för återanvändning valdes en mer restriktiv utformning av bestämmelsen för att uppnå en pietetsfull hantering. I bestämmelsen regleras därför att återvinning ska ske genom s.k. materialåtervinning, dvs. att avfallsmaterialet upparbetas till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial (se prop. 2015/16:95 s. 16). Efter en lagändring i 5 kap. 6 § begravningslagen (1990:1144) som trädde i kraft den 1 juli 2016 gäller därför att metall som inte har förbränts vid kremeringen ska skiljas från askan efter stoftet och återvinnas. Metallerna ska återvinnas genom att metallerna upparbetas till nya produkter, material eller ämnen som inte ska användas som bränsle eller fyllnadsmaterial.

Innehavaren av krematoriet ska tillföra Allmänna arvsfonden ersättning från återvinningen efter att innehavarens kostnader för återvinningen dragits av. Om kostnaderna för återvinningen överstiger intäkterna, ska huvudmannen för begravningsverksamheten stå för den kostnaden. Kostnaden är ett led i kremeringsförfarandet och finansieras därmed genom begravningsavgiften.

I 9 b § begravningsförordningen regleras att innehavaren av krematoriet ska särredovisa kostnaderna och ersättningen från återvinningen i sin redovisning av begravningsverksamheten.

Länsstyrelsens tillsynsansvar över begravningsverksamheten har ansetts omfatta även återvinningsförfarandet och det ekonomiska utfallet av detta.

Värdet ska tillföras Allmänna arvsfonden

Som nämnts ovan ska värdet av metallåtervinningen efter avdrag för kostnader, enligt nu gällande bestämmelser, tillföras Allmänna arvsfonden och förvaltas av Kammarkollegiet som en särskild fond. Utdelning från fonden beslutas av Arvsfondsdelegationen. I förarbetena till den nuvarande bestämmelsen i 5 kap. 6 § begravningslagen understryks att det är en miljövänlig ordning präglad av respekt för den avlidna som eftersträvas. Mot bakgrund av att återvinningen inte införts av ekonomiska skäl ansågs det naturligt att det värde som metallåtervinningen gav upphov till skulle gå till välgörande ändamål. Regeringen menade att allmänna arvsfonden med sitt allmännyttiga och välgörande ändamål var bäst lämpad att ta emot överskottet av återvinningen (se prop. 2015/16:95 s. 17).

Riksrevisionens granskning och regeringens svar

I en av Riksrevisionen genomförd granskning framkom kritik mot bland annat Allmänna arvsfondens bidragsgivning. Av Riksrevisionens granskningsrapport till regeringen, *Allmänna arvsfonden – pengar som söker mening* (RiR 2024:2) menar Riksrevisionen bland annat att det krävs åtgärder av såväl regeringen som ansvariga myndigheter för att förbättra och stärka stödgivningen ur Allmänna arvsfonden, med särskilt fokus på kontroll- och granskningsfunktioner. Riksrevisionen föreslår också regeringen att initiera en process med målet att avveckla systemet med Allmänna Arvsfonden.

Riksrevisionen har i sin tur fått kritik för sin rapport – särskilt förslaget om att påbörja en nedläggningsprocess av Allmänna arvsfonden – från civilsamhällets organisationer, bland annat från FORUM³ där Svenska kyrkan är en av medlemsorganisationerna.

Den 29 augusti lämnade regeringen sitt svar på Riksrevisionens skrivelse till riksdagen (Skr. 2023/24:153). Där framgår att regeringen inte i nuläget avser att gå vidare med en process med målet att avveckla eller på andra sätt förändra systemet med Allmänna arvsfonden. Av skrivelsen framgår vidare att regeringen inte i alla delar instämmer i den kritik som framförts av Riksrevisionen. Regeringen anför bland annat att eftersom Allmänna arvsfonden har en viktig roll som möjliggörare för civilsamhällets insatser med och för barn, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre⁴ skulle en fördjupad analys behöva föregå en eventuell process med målet att avveckla eller på andra sätt förändra systemet med Allmänna arvsfonden. Regeringen anför att man med sin skrivelse anser att Riksrevisionens rapport är slutbehandlad.

Begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund

Regleringen i begravningslagen

I 2 kap. begravningslagen regleras vad som gäller för begravningsplatser. Enligt 2 kap. 3 § begravningslagen ska huvudmannen för en allmän begravningsplats bereda gravplats åt de som vid dödsfallet var folkbokförda på en fastighet inom församlingen⁵ respektive kommunen. Av samma kapitel 4 § framgår att rätten till gravsättning på en allmän begravningsplats inte ska vara beroende av att den avlidne tillhörde något visst trossamfund. Vid anläggning, utvidgning eller väsentlig ändring av en allmän begravningsplats ska huvudmannen, enligt 2 kap. 2 §, andra stycket, andra meningen, samråda med företrädare för andra trossamfund och övriga berörda parter.

³ Forum är en intresseorganisation för idéburna organisationer med social inriktning i Sverige.

⁴ Regeringen framhåller att Allmänna arvsfonden, sedan den inrättades 1928, har finansierat tiotusentals projekt inom civilsamhället. Man pekar också på att projekt finansierade av Allmänna arvsfonden har utgjort grunden till verksamheter som t.ex. allmän förskola, mödra- och barnavårdscentraler, färdtjänst och personlig assistans.

⁵ Alternativt pastoratet eller den samfällighet för särskilda uppgifter som avses i 2 kap. 10a § kyrkoordningen.

I sitt yttrande över det statliga betänkande som inför relationsändringen behandlade begravningsfrågorna⁶ framhöll ärkebiskopen efter hörande av övriga biskopar beträffande ansvaret för begravningsplatser för de som inte tillhör något kristet trossamfund, att huvudmännen för begravningsverksamheten inom Svenska kyrkan hade goda förutsättningar att förstå skilda trosriktningars religiösa skäl för hur en gravplats skulle anordnas och skötas.

Däremot menade Kammarkollegiet och Statskontoret att man borde lägga ansvaret för de särskilda gravplatserna på kommunerna för att bättre tillgodose de icke-kristna trosbekännarnas intressen. Sveriges frikyrkosamråd föreslog att huvudmannaskapet för icke kristnas begravningsverksamhet skulle läggas på kommunerna. Liknande synpunkter framfördes också av Förenade islamiska församlingar i Sverige, Svenska missionsförbundet och Judiska församlingarna i Sverige. Kyrkomötet tillstyrkte utredningens förslag och menade att även om åtskilligt talade för att Svenska kyrkan *inte* borde vara huvudman för de särskilda gravplatserna så hade den föreslagna lösningen kommit att framstå som den från praktiska och verksamhetsmässiga synpunkter lämpligaste. Kyrkomötet framhöll dock att eftersom förslaget medförde att församlingarna och samfälligheterna skulle anförtros en myndighetsfunktion gentemot alla som bor inom förvaltningsområdet var en strikt likabehandling oundgängligen nödvändig. Man anförde avslutningsvis;

På företrädarna för de kyrkliga huvudmännen kommer att ställas krav på respekt och lyhördhet för skilda önskemål vid möten och kontakter med icke kristna trosbekännare och andra som inte tillhör kyrkan. Det får inte förekomma befogad anledning till kritik mot det sätt på vilket Svenska kyrkan fullgör samhällsuppgiften.⁷

Regeringen konstaterade beträffande religionsfrihetsfrågan att det enligt dåvarande ordning var stiftssamfälligheterna inom Svenska kyrkan som ansvarade för att det anordnades och hölls särskilda gravplatser för dem som inte tillhörde något kristet trossamfund. Ett kyrkligt ansvar för dessa gravplatser hade således ansetts förenlig med bestämmelserna om religionsfrihet.

Man framhöll dock att de som inte tillhörde Svenska kyrkan inte hade rösträtt i de kyrkliga valen och kunde därför inte direkt påverka kyrkliga beslut om t.ex. planering av nya begravningsplatsers utformning. Det behövde därför skapas särskilda möjligheter till inflytande och insyn för dem som inte tillhör Svenska kyrkan⁸.

Vidare underströk regeringen betydelsen av att de medel som in flyter från dem som inte tillhör Svenska kyrkan enbart används inom begravningsverksamheten och inte kommer kyrkans religiösa verksamhet till del. Av det skälet föreslogs att begravningsavgiften skulle fastställas av huvudmannen på grundval av en särkostnadsredovisning av verksamhetens intäkter och kostnader. Regeringen underströk också vikten av att samma standard i utförande och skötsel tillämpades för de särskilda gravplatserna som för övriga gravplatser.

⁶ Staten och trossamfunden, Begravningsverksamheten (SOU 1997:42)

⁷ IKL 1998:2, sid. 5

⁸ För att öka inflytandet för denna grupp föreslogs en förstärkt tillsyn genom ombud som tillsätts av länsstyrelsen, särskilda regler om samråd samt att handlingar som rör begravningsverksamheten skulle vara offentliga. Sammantaget menade man att detta borde ge goda möjligheter till insyn, inflytande och påverkan, även för dem som inte tillhör något kristet trossamfund vad gäller förvaltningen av de särskilda gravplatserna.

Regeringen gjorde bedömningen att de nämnda faktorerna sammantaget medförde att ett kyrkligt huvudmannaskap även för dessa gravplatser inte kränker den enskildes rätt till religionsfrihet. Förvaltningen av de särskilda gravplatserna för dem som inte tillhör något kristet trossamfund kunde därför ligga kvar hos Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsens arbete

Kyrkostyrelsen för i olika sammanhang dialog med företrädare för andra trossamfund i Sverige. Under covidpandemin bildades en arbetsgrupp i syfte att utbyta information och synpunkter med övriga trossamfund och Stockholm stad kring begravningsverksamheten. Gruppen har fortsatt sina regelbundna möten även efter pandemin. Inom ramen för dessa dialoger behandlas också frågor om begravningshuvudmännens ansvar för begravningsplatser för de som inte tillhör ett kristet samfund. Exempelvis har frågan om hur gravkvarter med särskilda gravplatser bör utformas varit föremål för diskussion.

Utskottets överväganden

Begravningsverksamheten i händelse av kris och krig

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:2.

Utskottet konstaterar att kyrkostyrelsen, som framgår av bakgrundstexten, redan arbetar intensivt med frågor om beredskap i relation till begravningsverksamheten. Arbetet på den nationella nivån syftar dels till att hantera externa kontakter med regeringen, Forsvarsmakten och andra myndigheter, dels till att, tillsammans med stiftet, stötta begravningshuvudmännen i deras krisberedskapsarbete. Vidare förutsätter utskottet att den nationella nivån, om en kris- eller krigssituation skulle uppstå, kommer att tillse att det finns ekonomiska förutsättningar för att ge stöd till begravningsverksamheten utifrån dess resurs- och kompetensbehov.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2024:2 avslås.

Intäkter från krematoriernas återvunna metaller

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:30.
--

Utskottet vill inledningsvis framhålla att motionen har ett vällovligt syfte. Viljan att utsmycka kyrkogårdar med särskilt fokus på att skapa miljöer utifrån ett barnperspektiv och barns existentiella frågor om liv och död är något som utskottet ställer sig bakom. Sådan utsmyckning torde enligt utskottets mening emellertid kunna göras redan inom ramen för gällande regelverk och med användande av medel från begravningsavgiften.

Utskottet ser att ett system med återförande av värdet från metallåtervinningen i enlighet med vad motionärerna önskar med stor sannolikhet kommer att vara förenat med tämligen höga kringkostnader för administration. Vidare konstaterar utskottet att en kontakt med regeringen och Socialdepartementet i enlighet med motionens förslag med nödvändighet måste föregås av ett tämligen omfattande utredningsarbete hos kyrkostyrelsen som bland annat måste adressera frågor om hur återförandet av det överskjutande värdet till huvudmännen i sådana fall ska ske, vilka enheter som ska kunna få del av medlen och på vilka grunder dessa ska fördelas mellan enheterna. Med hänvisning till vad som anförts ovan om att det redan idag finns möjligheter att arbeta med utsmyckning av kyrkogårdar ser inte utskottet att det finns något uppenbart/reellt

problem som behöver få en lösning. Utskottet är därför inte heller berett att ge kyrkostyrelsen ett uppdrag som kommer att kräva så omfattande resurser.

Utskottet konstaterar också, i likhet med vad regeringen anfört i skrivelsen till riksdagen av den 29 augusti 2024, att Allmänna arvsfonden har en viktig funktion som möjliggörare för civilsamhällets insatser med och för barn, unga, personer med funktionsnedsättning och äldre. Utskottet vill härvid framhålla att det är möjligt även för församlingar att söka stöd ur Allmänna arvsfonden.

Med hänvisning till det anförda ska motion 2024:30 avslås.

Svenska kyrkans begravningsansvar för religiösa minoriteter

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2024:52.
--

Utskottet vill inledningsvis framhålla att man delar motionärernas bild av att hela Svenska kyrkans arbete, inte minst myndighetsansvaret för begravningsväsendet, påverkas av att det svenska offentliga rummet idag speglar världen och en rik religiös mångfald. Utskottet vill därför understryka betydelsen av att Svenska kyrkans begravningshuvudmän ges goda förutsättningar att hantera sitt ansvar för begravningsväsendet även i relation till de som inte tillhör något kristet samfund. Detta gäller naturligtvis, som framhålls av De Ungas Kyrkomöte, samtliga trosuppfattningar.

Utskottet konstaterar emellertid att de problem som motionärerna lyfter inte kan sägas vara allmängiltiga i den betydelsen att de existerar för alla eller flertalet församlingar i landet. För några begravningshuvudmän kan det innebära utmaningar att tillse att en strikt likabehandling är möjlig också för de som inte tillhör något kristet trossamfund. För merparten av begravningshuvudmännen utgör detta enligt utskottets uppfattning däremot inte något problem då det finns både resurser och kompetens lokalt att hantera frågorna. Enligt utskottets mening bör inte kyrkomötet lägga nya omfattande uppdrag till kyrkostyrelsen om det inte finns ett generellt problem som behöver lösas.

Till det sagda kan läggas att kyrkostyrelsen redan följer frågorna i sitt informationsutbyte med icke-kristna trossamfund. Utskottet förutsätter att kyrkostyrelsen agerar om det i dessa dialoger framkommer att det mera generellt bland begravningshuvudmännen inom kyrkan förekommer svårigheter att hantera det mångreligiösa ansvaret i begravningsverksamheten.

Mot bakgrund av det anförda ska motion 2024:52 avslås.

Uppsala den 3 oktober 2024

På organisationsutskottets vägnar

Per Lindberg, ordförande

Fredrik Nilsson, sekreterare

Beslutande: Per Lindberg, ordförande, Louise Callenberg, Ulf Bjereld, Jenny Thor, Carl Johan Karlsson, Solveig Oskarsson, Victor Ramström, Anna-Karin Andersson, Elisabeth Kullenberg, Petter Nilsson, Mats Berglund, Carin Åblad Lundström, Irene Oskarsson, Olov Lindquist och Anette Nordgren.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roberth Krantz, Peter Lundborg, Kristina Töyrä, Toivo Sjören Eva-Lena Fungmark, Håkan Widepalm, Hanna Hesser Nordin,

Robert Fredriksson, Lars B Andersson, Anders Djerf, Nils Jernqvist, Stefan Aro och Aina Nordqvist.

Biskoparna Karin Johannesson och Marika Markovits har deltagit i utskottets överläggningar.

Reservation 1

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:2 till förmån för att anse den besvarad.

Är tacksam över att Svenska kyrkan valt att påbörja arbetet i enighet med motionens avsikter.

Petter Nilsson

Reservation 2

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Irene Oscarsson

Reservation 3

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Victor Ramström

Reservation 4

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Carin Åblad Lundström

Reservation 5

Jag reserverar mig mot utskottets beslut att föreslå avslag på motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Elisabeth Kullenberg

Reservation 6

Undertecknade ledamöter från Socialdemokraterna reserverar oss mot utskottets beslut att föreslå att motionen 2024:52 gällande begravningsansvar för religiösa minoriteter ska avslås.

Vi menar att det behov av ytterligare åtgärder inom området som beskrivs i motionen och som är upphov till att motionen skrivits inte är så ringa att det går att helt känna sig nöjd med de åtgärder som redan pågår. Vi menar inte att det är ett problem på alla ställen i landet men det är ett problem av sådan omfattning att det finns skäl att vidta ytterligare aktiva åtgärder på området.

Louise Callenberg, Carl-Johan Karlsson, Jenny Thor, Solveig Oscarsson, Ulf Bjereld

Särskilt yttrande 1

O 2024:2

Det är inte rimligt att utskottet utvärderar Allmänna arvsfondens arbete. Vidare är det vår uppfattning att motion 2024:30 i sig är god.

Medel borde emellertid tillföras begravningsverksamheten i stället.

Petter Nilsson

Särskilt yttrande 2

Idag finansierar kyrkoavgiften delar av begravningsverksamheten.

Att – som motion 2024:52 föreslår – prioritera anpassningar för muslimer innebär att Svenska kyrkan därmed bedömer verksamheten att vara särskilt viktig. Redan idag vet vi att en del av kyrkoavgiften går till att finansiera begravningsverksamheten. Kristna bör inte diskrimineras av Svenska kyrkan – särskilt som incitamenten till ett medlemskap i Svenska kyrkan redan idag är ytterst svaga.

Petter Nilsson

Särskild mening 1

Jag avger särskild mening i överensstämmelse med Elisabeth Kullenbergs reservation angående motion 2024:30 till förmån för bifall till motionen.

Hanna Hesser Nordin

Särskild mening 2

Jag menar att motion 2024:30 borde ha bifallits.

Nils Jernqvist

Särskild mening 3

Undertecknad ersättare från Socialdemokraterna reserverar mig mot utskottets förslag att motionen 2024:52 gällande begravningsansvar för religiösa minoriteter ska avslås.

Jag menar att det behov av ytterligare åtgärder inom området som beskrivs i motionen och som är upphov till att motionen skrivits inte är så ringa att det går att helt känna sig nöjd med de åtgärder som redan pågår. Jag menar inte att det är ett problem på alla ställen i landet men det är ett problem av sådan omfattning att det finns skäl att vidta ytterligare aktiva åtgärder på området.

Roberth Krantz